ספרי — **אוצר החסידים** — ליובאוויטש

קובץ
שלשלת האור

היכל
תשיעי

שער
שלישי

דבר מלכות

נח

אין הדבר תלוי אלא במשיח - קידוש לבנה לזירוז הגאולה

●

שיחות קודש

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל שליט"א

שניאורסאהן

מליובאוויטש

יוצא לאור על ידי מערכת

"אוצר החסידים"

770 איסטערן פארקווי ברוקלין, נ.י.

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים וחמש לבריאה

שנת השבעים וחמש לנשיאות כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

מוקדש להתגלותו המיידית לעיני בשר של
כ"ק אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח שליט"א
למטה מעשרה טפחים ומתוך חיים נצחיים
ויגאלנו ויוליכנו קוממיות לארצנו תיכף ומיד ממש

*

לעילוי נשמת
מרת **ליבא נסא (לידי'ה)** ב"ר **אברהם נחמי'** ע"ה
פישביין
נפטרה ביום י"ז מנחם-אב ה'תשפ"ד
ת. נ. צ. ב. ה.

*

נדפס ע"י משפחתה שיחיו

*

הי' שותף בהפצת "דבר מלכות"
להשיג השיחות, לחקדשות ולפרטים נוספים טל.: **(718) 753-6844**
הוכן לדפוס ע"י
יוסף יצחק הלוי בן אסתר שיינדל

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד

כתובתינו באינטרנט: http://www.torah4blind.org

משיחות ש"פ נח, ד' מר־חשון ה'תשנ"ב

א. שבת פרשת נח היא שבת כללית, להיותה השבת הראשונה שבה נשלמת העבודה דששת ימי המעשה שלאחרי שבת בראשית (סיום וחותם מועדי חודש תשרי, שלאח"ז מתחילה עיקר העבודה בעולם, שמים וארץ וכל צבאם) – כמודגש בשם הפרשה: „נח", מלשון מנוחה, „נייחא[1] דרוחא, שהוא בחינת שביתה כאדם השובת ממלאכתו, וכמ"ש[2] וישבות ביום השביעי ותרגומו ונח ביומא שביעאה"[3], היינו, שבשם הפרשה מודגש כללות ענינו של יום השבת.

וההסברה בזה:

מהטעמים לכך ש„שבת בראשית" היא שבת כללית, כפתגם רבותינו נשיאינו[4] „ווי מ'שטעלט זיך שבת בראשית אַזוי גייט אַ גאַנץ יאָר" (ההנהגה דשבת בראשית נמשכת בכל השנה) – כיון ש„מיני' מתברכין כולהו יומין"[5], כל ימי השבוע הראשון לעבודה בפועל בעולם, שבו כלולים גם ימי השבוע דכל השבועות שבמשך השנה[6], שהרי בכל שבוע חוזרים ונשנים אותם שבעה ימים, מיום ראשון עד יום השבת[7], שבעת ימי ההיקף הכוללים כל המשך הזמן.

ומזה מובן שגם „שבת נח" היא שבת כללית – להיותה השבת הראשונה שבה נשלמת העבודה דששת ימי המעשה („ויכולו השמים והארץ וכל צבאם"[8]) דשבוע הראשון, שכולל כל השבועות שבמשך השנה[6], ולכן מודגש בה כללות ענין השבת שענינו מנוחה, „נח", „נייחא דרוחא . . שביתה כאדם השובת ממלאכתו".

ונמצא, ששבת בראשית כוללת העבודה דכל ימי השבוע (בכל השנה) כפי שהיא „בכח", ושבת פרשת נח (לאחרי העבודה בפועל במשך ששת ימי המעשה) כוללת ומהוה „אבן הבוחן" לעבודה דכל ימי השבוע (בכל השנה) כפי שהיא „בפועל"[9].

ב. ויש לבאר הקשר והשייכות גם לתוכנה של פרשת השבוע[10]:

מהענינים המשותפים לפרשיות בראשית ונח (שבהם מודגשת ההוספה והמעלה שבפרשת נח לגבי פרשת בראשית) – בריאת וקיום העולם: בפרשת בראשית מסופר אודות בריאת

1) תו"א ריש פרשתנו.

2) בראשית ב, ב.

3) ובפרטיות יותר: „נח נח" ב"פ, „נייחא לעליונים נייחא לתחתונים", שהם ב' בחינות בשבת, שבת תתאה (נייחא דתתאי*) ושבת עלאה (נייחא דעילאי*) – תו"א שם.

4) ראה סה"ש תשנ"ב ח"א ע' 43 (לעיל ע' 1). וש"נ.

5) זח"ב סג, ב. פח, א.

6) ויש לומר, שנוגע גם לשנים שלאח"ז, כיון ש„שנה" הוא מלשון שונה, שבה חוזרים ונשנים אותם ענינים שהיו בשנה שלפנ"ז, הכוללים כל השינויים (שנה מלשון שינוי) שבכללות הזמן.

*) לשון רבים, שהם כוללים ריבוי דרגות עד א"ס, אלא שבכללות נחלקים לב' מדרגות, שבת תתאה ושבת עלאה.

7) שלכן „אנו מונין היום יום ראשון בשבת יום שני כו' עד יום השבת", אף ש„כבר עברו רבבות ימים משימ"ב עד עתה" (לקו"ת שה"ש כה, סע"א. ובכ"מ).

8) בראשית ב, א.

9) ע"ד ובדוגמת החילוק שבין השבת שלפני הבריאה להשבת שבסיום וגמר הבריאה (ראה גם סה"ש תשנ"ב ח"א ע' 21־20. וש"נ).

10) נוסף על האמור לעיל בנוגע לשם הפרשה – „נח".

אודות המעמד ומצב שהי' בזמנו של דוד והן אודות המעמד ומצב שיהי' בהגאולה האמיתית והשלימה בקרוב ממש.

ואז יהי' גם באופן ד"כל יושבי' עלי'"[32] – שכל ששים ריבוא דכללות בנ"י, שכאו"א מהם כולל ומביא עמו ששים ריבוא אנשים פרטיים[33] (ועד"ז בנוגע לנשים וטף), הם באופן של התיישבות ("יושבי'") על ארץ ישראל כפי שהיא בשלימותה, לא רק ארץ שבע אומות, אלא גם ארץ קני קניזי וקדמוני, ארץ עשר אומות, כפי שהובטח לאברהם אבינו[34] ועל ידו לכאו"א מישראל עד סוף כל הדורות[35] – ה"ז נעשה תיכף ומיד ממש, ובדרכי נועם ובדרכי שלום.

ובמיוחד ע"י ההוספה במצות הצדקה – כפי שנסיים עתה בעשיית כאו"א מכם שליח לצדקה – יתוסף בקירוב[36] וזירוז הגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו, תיכף ומיד ממש, ובגלוי ממש.

32) ערכין לב, סע"ב.

33) ראה תניא פל"ז.

34) לך לך טו, יח ואילך.

35) כיון שאצל כאו"א מבנ"י, "גוי אחד בארץ" (שמואל־ב ז, כג. ועוד), נמשך ה"אחד הי' אברהם" (יחזקאל לג, כד), ועד שנעשה ענינו העיקרי, שניכר בו שהוא מזרעו של אברהם, בן אברהם יצחק ויעקב שרה רבקה רחל ולאה, שמהם יצאו י"ב שבטי י־ה, ובאופן ש"פרו וישרצו וירבו ויעצמו במאד מאד" (שמות א, ז), עד לששים ריבוא כו'.

36) ראה ב"ב יו"ד א. תניא שם.

בלתי מוגה

להביא את 770 הביתה!

כל מי שהיה ב־770 אי פעם, זוכר בודאי את שלל הקובצים והעלונים המחולקים בכל ליל שבת קודש

כעת ניתן להשיג את חלקם ברשת האינטרנט, אצלך בבית!

האתר מנוהל ע"י הרה"ת ר' יוסף־יצחק הלוי שגלוב

וכתובתו: http://www.moshiach.net/blind

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד!

העולם, „בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ"[11], „אלה תולדות השמים והארץ בהבראם"[12], ובפרשת נח מסופר אודות ההבטחה (והשבועה[13]) על קיום העולם, „עוד כל ימי הארץ וגו' לא ישבותו"[14], „זאת אות הברית אשר אני נותן ביני וביניכם גו' לדורות עולם את קשתי נתתי בענן והיתה לאות ברית ביני ובין הארץ"[15].

ומהחילוקים שביניהם[16] – שבפרשת בראשית מדובר אודות שלימות העולם („עולם על מילואו נברא"[17]) כפי שהוא מצד בריאתו ע"י הקב"ה, ולכן, כשהעולם יורד ממדרגתו כפי שצ"ל מצד רצון הקב"ה לא יכול להיות קיום העולם, כמסופר בס"פ בראשית „וירא ה' כי רבה רעת האדם בארץ גו' וינחם ה' גו' ויאמר ה' אמחה וגו'"; ובפרשת נח מדובר אודות שלימות העולם כפי שהוא מצד עצמו, שגם במצב ירוד ניתן כח לבירור וזיכוך העולם (ע"י התשובה), ולכן, „בענני ענן על הארץ (כשתעלה במחשבה לפני להביא חושך ואבדון לעולם) ונראתה הקשת בענן גו' וראיתי' לזכור ברית עולם גו'"[18], שהו"ע הכריתת ברית עם נח[19], שע"י עבודתו בבירור וזיכוך העולם התחתון שאין תחתון למטה ממנו, נעשה „נייחא דרוחא", שנשלם רצונו של הקב"ה בבריאת העולם, שנתאוה הקב"ה להיות לו ית' דירה בתחתונים[20].

ובסגנון אחר: בפרשת בראשית מודגש בעיקר מעמד ומצב העולם כפי שהוא מצד הכוונה העליונה („בכח"), ובפרשת נח מודגש בעיקר מעמד ומצב העולם כפי שהוא מצד עבודת האדם („בפועל"), שגם בעולם התחתון שאין תחתון למטה ממנו (ועד לתכלית הירידה ד„מלאה הארץ חמס"[21]), נעשה מעמד ומצב של בירור וזיכוך (ועד לטהרה[22]) – „עולם חדש ראה"[23].

ג. ובעומק יותר – שע"י העבודה בפועל (בפרשת נח) ניתוסף עילוי גדול יותר לגבי המעמד ומצב שמצד הבריאה (בפרשת בראשית), כמרומז בסיומה וחותמה של פרשת בראשית אודות מעלתו של נח, „ונח מצא חן בעיני הוי'":

בבריאת העולם כתיב „בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ", ל"ב פעמים אלקים נאמר במעשה בראשית[24] – כיון שבריאת העולם היא ע"י שם אלקים, שפירושו „בעל היכולת ובעל הכחות כולם"[25], שקאי על דרגת האלקות השייכת לעולם, „אלקים"

11) בראשית א, א.
12) שם ב, ד.
13) כמ"ש „לא אוסיף גו' ולא אוסיף", „כפל הדבר לשבועה" (ח, כא ובפרש"י).
14) שם, כב.
15) שם ט, יב־יג.
16) בהבא לקמן – ראה גם לקו"ש חט"ו ע' 51 ואילך.
17) ראה ב"ר פי"ב, ו. פי"ג, ג. פי"ד, ז.
18) ט, יד־טו ובפרש"י.
19) להעיר מהשייכות דנח לנש"י, כמ"ש בפסוקי זכרונות דר"ה „וגם את נח באהבה זכרת" (ראה המשך תער"ב ח"א ע' תח).
20) ראה תנחומא נשא טז. ועוד. תניא רפל"ו. ובכ"מ.
21) ו, יג.
22) להעיר, שהמבול בא לטהר את העולם, ע"ד ובדוגמת הטהרה דמקוה ששיעורה ארבעים סאה, ולכן הי' הגשם דהמבול במשך ארבעים יום (תו"א שם).
23) ב"ר פרשתנו פ"ל, ח.
24) ראה זח"ג רטז, סע"ב. זו"ח צד, ב. צו, ב. קיב, ג.
25) שו"ע או"ח סוס"ה. וראה טור ושו"ע אדה"ז שם.

מזה היא שעוסקים בתורה[25]) שכינה שרוי' ביניהם", ועאכו"כ שלשה, חמשה ועשרה.

ו. ואחדות זו לוקחים עמהם גם כשנפרדים איש מרעהו וחוזרים איש איש למקומו:

הפרידה איש מרעהו צריכה להיות מתוך החלטה גמורה שאין זו אלא פרידה בגשמיות, אבל ברוחניות נשארים בתוקף האחדות באופן ד"מה טוב ומה נעים שבת אחים גם יחד" גם בשעה שנמצאים איש איש במקומו.

ולא עוד אלא שבבוא כאו"א למקומו, בכל ד' רוחות העולם, כולל גם "איי הים", בחצי כדור התחתון, ותחתון שבתחתון, מביא עמו את ענין האחדות ומפיצו במקומו, כך, שאצל כל בנ"י בכל מקומות פזוריהם נעשה הענין העיקרי – אחדות ישראל.

וענין זה מתבטא גם בכך שאומרים בהתחלת כל יום קודם התפלה "הריני מקבל עלי מצות עשה של ואהבת[26] לרעך כמוך"[27], היינו, שהקבלה היא לא רק בלב, אלא באה גם ע"י אמירה בדיבור, "עקימת שפתיו הוי מעשה"[28], ולאח"ז ממשיכים "מה טובו אהליך יעקב משכנותיך ישראל"[29], היינו, שבכל מקום שנמצאים כל אחד ואחת מישראל ה"ה במעמד ומצב של אחדות, שלכן ה"ז באופן ד"מה טובו", כמו ש"מה טוב .. שבת אחים גם יחד".

ז. והעיקר – שמזה באים תיכף ומיד להמעמד ומצב ד"מה טובו אהליך יעקב משכנותיך ישראל" בארצנו הקדושה, ש"בנערינו ובזקנינו גו' בבנינו ובבנותינו"[30] מתיישבים כולם יחד ("שבת אחים גם יחד") באהלים ומשכנות שבארצנו הקדושה, בגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו.

ולהעיר, שהפסוק "מה טובו אהליך יעקב משכנותיך ישראל" הוא בפרשה שבה (בהמשך הכתובים) "נבא בשני המשיחים, במשיח הראשון שהוא דוד .. ובמשיח האחרון שעומד מבניו שמושיע את ישראל [באחרונה]"[31], ועפ"ז י"ל, שגם בפסוק "מה טובו אהליך יעקב משכנותיך ישראל" מדובר הן

25) ועד"ז "אפילו אחד שיושב ועוסק בתורה", כיון שכל אחד מישראל רוצה לחיות חיים אמיתיים – "להיות מישראל .. לעשות כל המצוות כו'" (רמב"ם הל' גירושין ספ"ב), אלא, שאין זה דומה למעלת לימוד התורה בשנים, שעי"ז ניתוסף בהפלפול והחידוש בתורה, וגם בהמסקנא דאסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא, שצריך לידע שאין זה דעת יחיד, אלא דעת רבים, מיעוט רבים שנים.
26) קדושים יט, יח.
27) ראה לקו"ש חכ"ה ע' 374. וש"נ.
28) סנהדרין סה, א.
29) בלק כד, ה.
30) בא יו"ד, ט.
31) רמב"ם הל' מלכים רפי"א.

בגימטריא „הטבע"[26].

וגם מש"נ בהמשך הפרשה[12] „ביום עשות הוי' אלקים ארץ ושמים" – ה"ז באופן ששם הוי' מתלבש ומתעלם בשם אלקים, היינו, שאף שכח ההתהוות הוא משם הוי' (הוי' לשון מהוה[27]), מ"מ, ההתהוות בפועל היא ע"י ההתלבשות דשם הוי' בשם אלקים, ולכן, שם הוי' (כח ההתהוות) אינו מתגלה בהנבראים, והגילוי הוא משם אלקים בלבד.

והחידוש שע"י העבודה דנח – ש„מצא חן בעיני הוי'" – שע"ז מתגלה בעולם (שנברא ע"י (ההתלבשות ב)שם אלקים) שם הוי' שלמעלה מהעולם[28], היינו, שבמציאות העולם כפי שנברא ע"י שם אלקים מתגלה שם הוי' (כמ"ש[29] „ואמת הוי' לעולם"), ועד שניכר בגלוי ש„הוי' הוא האלקים"[30], שגם הצמצום וההסתר (אלקים) הוא לאמיתתו שם הוי ', ע"ז שהגילוי דשם הוי' מתגלה וחודר במציאות העולם שנברא ע"י שם אלקים, ואז נמשכת ומתגלה דרגא נעלית יותר בשם הוי'[31] (הוי' דלעילא), ומוסיף והולך בעילוי אחר עילוי, כמבואר בענין ז' פעמים הוי' הוא האלקים שאומרים בסיום וחותם תפלת נעילה דיום הכיפורים[32].

ד. ויש לומר, שענין זה (שבעולם שנברא בשם אלקים מתגלה שם הוי') מרומז בתוכנה של פרשת נח אודות קיום העולם באופן ד„לא ישבותו", והברית ד„את קשתי נתתי בענן":

„לא ישבותו" – כמבואר בכ"מ[33] שבהנהגת העולם באופן תמידי ללא שינוי והפסק, כמו השמש והירח והכוכבים וכל הגלגלים בסיבובם התמידי („לא ישבותו"), ניכר ומתגלה כח האין־סוף שלמעלה מהמדידה וההגבלה דהעולם (כיון שמצד המדידה וההגבלה דהעולם צ"ל שינוי והפסק) – „אני הוי' לא שניתי"[34].

ו„את קשתי נתתי בענן" – שה„קשת" היא מהשתקפות קרני השמש בהענן, היינו, שגם הענן העולה מן הארץ („ואד יעלה מן הארץ"[35]) נעשה מזוכך עד שמשתקף בו האור ד„שמש הוי'"[36].

---

26) פרדס שי"ב פ"ב. ר"ח שער התשובה פ"ו. הנסמן בסה"מ מלוקט ח"ב ע' צג הערה 67.

27) זח"ג רנז, סע"ב. פרדס ש"א פ"ט. ועוד.

28) ובפרטיות יותר – לא רק שם הוי' ששייך לעולם (הפנימיות דשם אלקים), הוי' דלתתא, אלא גם שם הוי' שלמעלה מהעולם, הוי' דלעילא*.

29) תהלים קיז, ב.

30) ואתחנן ד, לה. לט. מ"א יח, לט.

31) ומרומז בדיוק הלשון „הוי' הוא האלקים" (ולא „אלקים הוא הוי'"), שלגבי דרגא נעלית יותר נחשב שם הוי' שבדרגא הקודמת כשם אלקים. – ובלשון הקבלה: הוי' הוא ז"א ואלקים הוא מלכות, וכשז"א (הוי') עולה בעתיק, כאלקים יחשב (לקו"ת דרושי ש"ש סה, רע"ד – ממשנת חסידים סוף מס' יומא).

*) ועפ"ז יומתק מארז"ל שנח „עולם חדש ראה" – חידוש ממש, מצד גילוי שם הוי' שלמעלה מהעולם.

32) ראה סה"מ מלוקט ח"א ע' שמט. וש"נ.

33) ראה עקידה פ' בא שער לח. הובא ונת' באוה"ת בראשית יח, ב ואילך. רד"ה החודש תרנ"ד. המשך תרס"ו ע' קנו. ועוד.

34) מלאכי ג, ו.

35) בראשית ב, ו.

36) ויומתק יותר ע"פ פירוש המדרש (ב"ר פרשתנו פל"ה, ג) ש„קשתי" הוא „דבר שהוא מוקש לי", שהוא דוגמא לכבודו ית', כמ"ש (יחזקאל א, כח) „כמראה הקשת אשר יהי' בענן ביום הגשם כן מראה הנוגה סביב הוא מראה דמות כבוד ה'" (וראה ספר הלקוטים (דא"ח להצ"צ) ערך קשת (ע' רעה ואילך). וש"נ).

ועפ"ז י"ל, שה„שמש הוי'" שב„קשת" כולל גם שם הוי' דלעילא, שגם הוא נמשך ומתגלה בעולם (בענן שעולה מן הארץ), ועי"ז נעשה הכריתת ברית על קיום העולם באופן ד„לא ישבותו", שבזה מתגלה התוקף ד„אני הוי' לא שניתי", שעיקרו מצד שם הוי' דלעילא, כי,

אדם בינוני או אדם חכם, וכמו כן אינה דומה דירה של "כל העמים" לדירה של העם הנבחר מכל העמים ("אתה בחרתנו מכל העמים"), דירה של ישראל, "לי ראש".

ה. ובכל הנ"ל יש נתינת־כח מיוחדת כשמתאספים כו"כ מישראל יחדיו – לפני שחוזרים איש איש למקומו למלא שליחותו בחלקו בעולם לעשות שם ארץ ישראל:

כאשר כו"כ מישראל מתאספים יחד נעשה ענין נעלה ביותר, כמ"ש[18] "הנה מה טוב ומה נעים שבת אחים גם יחד", היינו, שאין לך דבר שהוא כל כך טוב ונעים כמו "שבת אחים גם יחד", כבנדו"ד, שכו"כ מישראל (אנשים נשים וטף) מתאספים יחד (באופן המותר ע"פ תורה, שאז דוקא ה"ז "טוב" ו"נעים") במקום זה, בית־כנסת ובית־מדרש, בית תפלה ובית לימוד, ובית מעשים טובים וצדקה, כולל גם סעודות מצוה, ובפרט קידושים בשבתות ובימים־טובים, כמנהג ישראל בכו"כ מקומות לערוך אותם במקום מרווח וציבורי, בבית־כנסת ובית־מדרש שאליו מתקבצים לתפלה בציבור ב' פעמים[19] או ג' פעמים ביום.

ומהמעלות שבזה – לכל לראש בעצם העובדה שאחדותם של ישראל גורמת נחת־רוח ותענוג להקב"ה[20], ועי"ז ניתוסף גם בהשראת השכינה, כמארז"ל[21] "אכל בי עשרה שכינתא שריא", "אפילו כשאינם עוסקים בדברי תורה"[22], ועאכו"כ כשעוסקים בדברי תורה, כדברי המשנה[23] "שנים שיושבים ועוסקים בתורה [די"ל הפירוש, שכאשר שנים יושבים[24] הרי בודאי שהתוצאה

---

18) תהלים קלג, א.

19) באותם בתי־כנסיות שבהם נוהגים להתפלל מעריב תיכף לאחרי מנחה. – ולהעיר גם מכ"ש בתוספות ריש מסכת ברכות (ד"ה מאימתי) ש"מאיזה טעם אנו מתפללין ערבית מיד לאחר פלג המנחה", "מבעוד יום", וי"ל הטעם משום שבימים ההם, ימי הביניים, הי' צורך בשמירה מיוחדת בלילה (ראה גם תוד"ה מברך), ולכן השתדלו להתפלל ערבית קודם הלילה, משא"כ בזמננו זה שנעשה בעולם מנוחה ושלום אחוה ואחדות (שזהו מהתיקונים שניתוספו בעולם בדורות האחרונים דוקא), גם בלילה אין צורך בפעולה מיוחדת של שמירה, כיון שישנה בגלוי פעולת השמירה ד"ה' שומרך ה' צלך על יד ימינך" (תהלים קכא, ה), ובפרט ע"י המזוזה, כדאיתא בזהר (ח"ג רסג, ב) שעז"נ "ה' ישמר צאתך* ובואך מעתה ועד עולם" (שם, ח), שכן, התחלת המזוזה היא בפסוק "שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד"**, שבזה מרומזת בעלותו של הקב"ה (א', שרומז על אלופו של עולם) על כל העולם, ז' רקיעים והארץ (ח') וד' רוחות העולם (סמ"ק הובא בב"י או"ח סי' סא (ד"ה וכתב סמ"ק)).

*) ושייך במיוחד לאלה הנמצאים כאן — שיצאו ממקום דירתם ובאו לכאן בתור אורחים.

20) ראה סה"ש ה'ש"ת ע' 157. אגרות־קודש אדמו"ר מוהריי"צ ח"ג ע' תיג.

21) סנהדרין לט, א.

22) תניא אגה"ק סכ"ג.

23) אבות פ"ג מ"ו.

24) "יושבים" – גם במובן של התיישבות, מנוחת הגוף ומנוחת הנפש.

**) נוסף על אמירת פסוק זה בדיבור ב' פעמים ביום, וגם בקריאת שמע שעל המטה, ובימים שמתפללים מוסף גם בקדושת כתר (וביוהכ"פ — גם בנעילה).

לעשות לו ית' דירה בתחתונים, היינו, להעלות את השמים והארץ התחתונים לדרגא כזו שבהם תשתקף המציאות האמיתית דשמים וארץ כפי שהם בתורה ובישראל, ה"ראש" דכללות הבריאה, שכן, השלימות האמיתית היא כשישנה ההתאמה בין ה"ראש" לשאר אברי הגוף עד להעקב שברגל, כמו באדם, שגם פעולת העקב שברגל בענין ההליכה והריצה היא בהתאם להחלטה וההוראה דהשכל שבראש.

ד. וזוהי כללות העבודה שנעשית במשך השנה כולה, לאחרי סיומו של חודש תשרי:

כל זמן שנמצאים עדיין בחודש תשרי (גם לאחרי סיום המועדים), לא עוסקים (כ"כ) בעניני העולם, שמים וארץ כפשוטם, אלא עיקר העבודה היא בנוגע לשמים וארץ כפי שהם בתורה ובישראל, ה"ראש" (תשרי אותיות רשית) דהבריאה; ולאחרי חודש תשרי מתחילה עיקר העבודה בעניני העולם, שמים וארץ כפשוטם, כפי שיורדים ונמשכים מה"ראש" (תורה וישראל) לשאר אברי הגוף עד להעקב שברגל (במציאות העולם).

וענין זה משתקף גם אצל בנ"י בנוגע להראש ואברי הגוף עד לעקב שברגל שלהם[15] — שבחודש תשרי עיקר העבודה היא בענין ה"ראש", שזהו"ע לימוד התורה, כולל ובמיוחד פנימיות התורה, הבנה והשגה באלקות, "דע את אלקי אביך (ועי"ז) ועבדהו בלב שלם"[16], ולאחרי חודש תשרי עיקר העבודה היא באברי הגוף, כלי המעשה, שעל ידם נעשית העבודה בעולם.

ושלימות העבודה היא כשישנה ההתאמה בין הראש, לימוד התורה, עם אברי הגוף עד להעקב שברגל, עבודה בעולם, היינו, שהעבודה בעולם היא בהתאם להוראת התורה, שעי"ז משלימים את הכוונה העליונה בכללות הבריאה, לעשות לו ית' דירה בתחתונים.

וזהו גם תוכן הפתגם הידוע[17] "עשה כאן ארץ ישראל" (ששליחותו של כאו"א מישראל היא לעשות במקומו ארץ ישראל) — שבכל מקום שנמצא, בביתו ובחדרו הפרטי, צ"ל עבודתו באופן שיהי' ניכר שמקום זה הוא בבחינת "ארץ ישראל", בית וחדר של "ישראל", שכן, דירה (בית) הראוי' לשמה היא כזו שניכר בה מהותו של הדר בה, כמובן שאינה דומה דירת אדם פשוט לדירת

15) כפי שרואים בסדר החיים דכל אדם, ובפרט אצל בנ"י, "אתם קרויין אדם" (יבמות סא, רע"א), שיש ענינים הקודמים במעלה וחשיבות, ולכל לראש השכל שבראש, ויש ענינים שבאים לאח"ז, ועד לענינים הכי אחרונים, בדוגמת העקב שברגל.

16) דה"א כח, ט. וראה תניא קו"א קנו, ב. ועוד.

17) אגרות־קודש אדמו"ר מוהריי"צ ח"א ע' תפה.

וב' ענינים אלו קשורים זל"ז, שקיום העולם מודגש ע"י הקשת, כמ"ש "זאת אות הברית אשר הקימותי ביני ובין כל בשר אשר על הארץ" – שבזה מרומז שבמציאותו של "כל בשר אשר על הארץ" ניכר ומתגלה כח הפועל שמחי' ומהוה אותו, שזהו"ע שם הוי', מלשון מהוה, ועד לשם הוי' שלמעלה מהעולם, הי' הוה ויהי' כאחד[27], שם העצם[37], ועד לכח העצמות שבהתהוות מאין ליש, מ"מהותו ועצמותו של המאציל ב"ה שמציאותו הוא מעצמותו ואינו עלול מאיזה עילה שקדמה לו ח"ו ולכן הוא לבדו בכחו ויכלתו לברוא יש מאין ואפס המוחלט ממש"[38], שניכר בהיש הגשמי שמציאותו הוא היש האמית'[39].

ה. ויש להוסיף, שהעילוי שנעשה ע"י העבודה בפועל (פרשת נח) לגבי המעמד ומצב שבהתחלת הבריאה (פרשת בראשית) – מרומז בפרשת לך לך שמתחילין לקרוא בתפלת מנחה דשבת פרשת נח, בסיום שבעת ימי ההיקף דהשבוע הראשון לעבודה בעולם:

"לך לך" מורה על הליכה אמיתית שהיא באין־ערוך למקומו (מעמדו ומצבו) הקודם[40], ועד שעי"ז מתגלית מעלתו האמיתית, כהפי' "אשר אראך", "אראה ואגלה אותך בעצמך"[41].

והענין בזה – שע"י העבודה בפועל בעולם התחתון מתגלה מציאותו האמיתית של כאו"א מישראל, שבכל מעמד ומצב (גם בהיותו בעולם ירוד) ה"ה קשור ומאוחד עם אלקות, ולא עוד אלא שע"י עבודתו מברר ומזכך את העולם וממשיך ומגלה אלקות בעולם.

ויש לומר, שעי"ז נעשה ענין ההליכה גם בדרגת האלקות (כביכול), שמתגלה אמיתת הענין דאחדות הוי' – ש"הוי' הוא האלקים", שגם שם אלקים שקשור עם בריאת העולם, מציאותו האמיתית היא שם הוי' שלמעלה מהעולם[42].

*

ו. ע"פ האמור לעיל שבשבוע דפרשת נח כלולה העבודה דכל השנה כולה כפי שהיא בפועל, מובן, שיום הש"ק פרשת נח הוא הזמן המתאים לחשבון־צדק של העבודה בפועל דהשנה החדשה שנמצאים כבר בתוכה[43] – לבחון כל פרטי עניני העבודה דששת ימי המעשה ודיום השבת[44] (הכוללים כל ימי השבוע דכל השנה), על מנת לתקן ולהשלים כל עניני העבודה בפועל בתכלית השלימות.

ויש לומר, שעשיית החשבון־צדק בשבת פרשת נח על השבוע הראשון של העבודה בפועל, צ"ל באופן המתאים לתוכנה של העבודה בפועל – שעיקרה ותכליתה לגלות בעולם דרגת האלקות

אמיתת ענין הא"ס ובל"ג הוא בהעצמות דוקא (ראה לקו"ש ח"ה ע' 98).

37) כס"מ הל' ע"ז פ"ב ה"ז. פרדס שי"ט. מו"נ ח"א פס"א ואילך. עיקרים מאמר ב' פכ"ח.

38) תניא אגה"ק ס"כ.

39) ראה ביאוה"ז לאדהאמ"צ בשלח מג, ג. ועוד.

40) ראה לקו"ש ח"כ ע' 58. וש"נ.

41) תו"א ר"פ לך לך.

42) להעיר ממ"ש בהמשך הפרשה (יב, ז) "וירא הוי' אל אברם . . ויבן שם מזבח להוי' גו'"*.

43) לאחרי סיומו של חודש תשרי, אותיות רשית (בעה"ט עקב יא, יב).

44) ובפרט ביום השבת לאחרי חצות, זמן המנחה, קרוב לסיומו של יום השבת.

*) ובפרטיות יותר: "להוי' הנראה אליו", ולמעלה מזה, "להוי'" סתם (שם, ח) – שהם ב' מדרגות בשם הוי' (סה"מ תש"ב ע' 99 ואילך).

שלמעלה מהעולם, „הוי' הוא האלקים".

ולהעיר, שענין זה מודגש גם בעבודת התשובה[45] (לאחרי הקדמת החשבון־צדק) – „שובה ישראל עד הוי' אלקיך"[46], שהתשובה היא באופן שהוי' נעשה אלקיך[47], ועד לשלימות התשובה ביוהכ"פ שסיומו וחותמו באמירת ז"פ „הוי' הוא האלקים", ובהתאם לכך, נעשה גם החשבון־צדק באופן נעלה יותר, כדלקמן.

ז. ובהקדמה:

הכלל ש„כל ישראל בחזקת כשרות"[48] הוא (בעיקר) בנוגע להזולת (כפי שמצינו להלכה בנוגע לעדות וכיו"ב), אבל בנוגע לעצמו, אין לסמוך על ה„חזקת כשרות"[49], אלא צריך לבחון (מזמן לזמן) מעמדו ומצבו ע"י עשיית חשבון־צדק בנוגע לכל פרטי ענייניו במחשבה דיבור ומעשה, ולקבל על עצמו לתקן ולהשלים הענינים הדורשים תיקון ושלימות, ועוד והוא העיקר, לתקנם ולהשלימם במעשה בפועל, ש„המעשה הוא העיקר"[50].

והתיקון במעשה בפועל נוגע ושייך להתשובה עצמה – דאף ש„עיקר התשובה בלב"[51], וכהפס"ד בגמרא[52] שע"י הרהור תשובה נעשה צדיק (ויתירה מזה: „צדיק גמור"[53], ה"ז מפני שההרהור תשובה שבלב הוא באופן שכולל (בכח) ההמשך שלאח"ז עד למעשה בפועל (שהוא העיקר).

וענין זה מודגש יותר בתשובה על ענינים שבין אדם לחבירו[54] (שבהם מודגשת יותר פעולת התורה בעולם) – ש„אינו נמחל לו לעולם עד שיתן לחבירו מה שהוא חייב לו וירצהו"[55], כמ"ש[56] „והשיב את הגזילה אשר גזל". ולדוגמא בגזילה בדקות, ש„נתן לו (שלום) ולא החזיר (שלום) . . גזילת העני בבתיכם"[57], גם כשהסיבה שלא החזיר לו שלום היא מפני שהי' עסוק וטרוד בענין של מצוה[58] (ויתכן שבגלל זה לא הבחין בו), ובודאי שלא התכוין לפגוע בו ח"ו, מ"מ, כיון שבפועל היתה לחבירו נפילת הרוח[59], צריך לפייסו ולרצותו.

[ולהעיר, שענין זה יכול (וצריך) להיות גם ביום השבת, ובפרט שיום

45) להעיר מהשייכות לפרשת השבוע – ש„הטריחו בבנין זה (בנין התיבה) כדי שיראוהו אנשי דור המבול עוסק בה ק"כ שנה . . אולי ישובו" (פרש"י פרשתנו ו, יד), ויתירה מזה, „כשהורידן הורידן ברחמים אם יחזרו יהיו גשמי ברכה" (שם ז, יב).

46) הושע יד, ב.

47) ובב' הפירושים שבזה – ששם הוי' נמשך ומתגלה בשם אלקים, ויתירה מזה, ששם הוי' נעשה שם אלקים, ונמשך ומתגלה שם הוי' נעלה יותר (לקו"ת שבהערה 31).

48) רמב"ם הל' קידוה"ח פ"ב ה"ב. וראה גם הל' יסוה"ת ספ"ז.

49) להעיר ממארז"ל „אל תאמין בעצמך כו'" (אבות פ"ב מ"ד).

50) אבות פ"א מי"ז.

51) תניא פכ"ט. שם אגה"ק ס"י.

52) קידושין מט, ב.

53) אור זרוע סקי"ב.

54) ולהעיר, שעיקר עונש המבול הי' על ענינים שבין אדם לחבירו, כמארז"ל (פרש"י פרשתנו ו, יג) „לא נחתם גזר דינם אלא על הגזל".

55) רמב"ם הל' תשובה פ"ב ה"ט.

56) ויקרא ה, כג.

57) ברכות ו, סע"ב.

58) ובפרט ש„העוסק במצוה פטור מן המצוה" (סוכה כה, סע"א. וש"נ), וכידוע הטעם שמצד ההתכללות דכל המצוות, יש בכל מצוה מעין ודוגמת שאר המצוות (ראה לקו"ש חכ"ו ע' 237 הערה 64. וש"נ).

59) וזה שאצלו ישנה המצוה דהחזרת שלום (שלילת גזילה) מצד התכללות המצוות (כבהערה הקודמת), לא מהני לבטל נפילת הרוח דחבירו, כפשוט.

שנקראו ראשית"[6], היינו, שתורה וישראל הם ה"ראש" (ראשית) דכללות הבריאה.

[ויתירה מזה – שקשורים עם ה"ראש" דהקב"ה, כביכול, שהרי התורה היא חכמתו של הקב"ה (שכל שבראש), ומחשבתן של ישראל קדמה לכל, אפילו לתורה[7], ועד שנקראים "לי ראש"[8], כיון שקשורים עם מהותו ועצמותו ית'].

ומזה מובן שכל הענינים שבבריאה ישנם תחילה בה"ראש", בתורה ובישראל, ומזה (ולאח"ז) נמשכת ובאה מציאותם בעולם, בכל סדר ההשתלשלות שנחלק לג' (ד') עולמות, עד לעוה"ז הגשמי.

וכמודגש במאמר[9] "אסתכל באורייתא וברא עלמא" – שלכל לראש ישנה מציאות הדבר בתורה, ולאח"ז נמשכת ויורדת בעולם.

ויש לומר הפירוש הפנימי בזה – שכאשר מסתכלים באורייתא אזי רואים את כל הענינים כפי שהם בשרשם ומקורם, שזוהי מציאותם האמיתית, ומציאות אמיתית זו ממשיכים גם במציאותם של כל הענינים כפי שהם למטה.

ולדוגמא: כשלומדים בתורה אודות בריאת שמים וארץ וכל צבאם – "בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ"[10], "את השמים לרבות תולדותיהם ואת הארץ לרבות תולדותי"[11] – יודעים שלכל לראש ישנה המציאות דשמים וארץ כפי שהם בתורה [כלומר, לא רק תיבות התורה שמדברים אודות שמים וארץ, אלא מציאות של שמים וארץ כפי שהם בתורה[12], שזוהי המציאות האמיתית דשמים וארץ[13]], ולאחרי שישנה המציאות האמיתית דשמים וארץ כפי שהם בתורה, ה"ז נעשה השרש ומקור שממנו ירדו ונשתלשלו שמים וארץ גשמיים, שיש להם שטח, אורך ורוחב, עומק או גובה, כמארז"ל[14] "מן הארץ עד לרקיע מהלך ת"ק שנה ועוביו של רקיע מהלך ת"ק שנה".

ואף שהשתלשלות שמים וארץ גשמיים משמים וארץ שבתורה הו"ע של ירידה [שהרי אינה דומה מציאות הדבר כפי שהוא בתורה למציאות הדבר לאחרי שבא באופן של המשכה למטה בעולם], הרי, תכלית כוונת הבריאה היא

6) פרש"י ר"פ בראשית.

7) ראה ב"ר פ"א, ד.

8) פע"ח שער הלולב פ"א.

9) זח"ב קסא, רע"ב.

10) בראשית א, א.

11) פרש"י שם, יד.

12) שהרי נוסף על ענייני התורה כפי שהם בתורה, כמו עשרת הדברות, תורה שבתורה, וכן ענייני המצוות כפי שהם בתורה – ישנם גם פרטי הענינים דשמים וארץ וכל צבאם כפי שהם בתורה.

13) ויש כמה פירושים בתוכן המציאות דשמים וארץ שבתורה (ראה – לדוגמא – סה"מ תרנ"א ע' פט ואילך (מהזהר וכו')).

14) חגיגה יג, א.

בס"ד. שיחת יום ג' פ' נח, א' דר"ח מרחשון ה'תשנ"ב.
ביחידות כללית לאורחים שיחיו

בלתי מוגה

א. "פותחין בברכה"[1] – כנהוג בכל פעם שכו"כ מישראל נפגשים יחד, ובזה גופא – ברכה מיוחדת בקשר ובשייכות לתוכנו של הזמן שבו נפגשים יחד, ולתוכנה של הפגישה.

ובנדו"ד – פגישה שמתקיימת בסיומו של חודש תשרי, כשיוצאים לעבודה בעניני העולם, שאז נפרדים גם איש מרעהו וחוזרים איש איש למקומו, לעבוד עבודתו בחלקו בעולם, כדי למלא את השליחות המוטלת על כאו"א מישראל וכל בנ"י, אנשים נשים וטף – לעשות לו ית' דירה בתחתונים[2].

ב. והענין בזה:

ענינו המיוחד של חודש תשרי – מרומז בשמו – "תשרי" אותיות רשית[3], ראשית השנה, כולל גם "ראשית" מלשון "ראש", כלומר, לא רק התחלת השנה אלא גם ה"ראש" דכל השנה[4], כמו ה"ראש" שבאדם שבו משכן השכל, שעל ידו מתקבלות ההחלטות וההוראות בנוגע להנהגת כל אברי הגוף.

אמנם, בנוגע להמעשה בפועל – לא מספיקה ההחלטה וההוראה מהשכל שבראש, אלא יש צורך בפעולת אברי הגוף, רמ"ח אברים[5] ושס"ה גידים, שעל ידם דוקא באה ההחלטה וההוראה דהשכל שבראש לעולם המעשה, ודוגמתו בהנמשל, שהפעולה בעניני העולם – שעל ידה ממלאים את השליחות העיקרית לעשות לו ית' דירה בתחתונים – היא במשך חדשי השנה שלאחרי חודש תשרי, כיון שחודש תשרי הוא בדוגמת הראש שבו מתקבלת ההחלטה וההוראה (בלבד) בנוגע להנהגת אברי הגוף, ושאר חדשי השנה הם בדוגמת אברי הגוף שעל ידם נעשית הפעולה בעולם המעשה.

ג. וביאור הענין בעומק יותר:

כללות הבריאה היא "בשביל התורה שנקראת ראשית ובשביל ישראל

1) ע"פ פתיחת אגרת הראשונה באגה"ק שבתניא. וראה לקו"ש חכ"ד ע' 641 בהערה. וש"נ.
2) ראה תנחומא נשא טז. ועוד. תניא רפל"ו. ובכ"מ.
3) בעה"ט עקב יא, יב.
4) ע"ד המבואר בדרושי חסידות בנוגע לר"ה – "ראש" דייקא (לקו"ת דרושי ר"ה נח, א ואילך. ובכ"מ).
5) וביניהם גם כמה אברים שמקומם בראש, אבל אינם נחשבים בתור "ראש" שמנהיג את כל הגוף, אלא בתור אבר פרטי בהגוף, שיש לו תפקיד מיוחד.

השבת הוא זמן המוכשר ומסוגל ביותר להוסיף באהבת ישראל ואחדות ישראל[60], כפי שמצינו בהלכה לענין השתתפות בסעודה עם חבירו ביום השבת, ומודגש גם במנהג ישראל דהכנסת אורחים ביום השבת[61].

וכיון שהחשבון־צדק הוא באופן שמפשפש בפרטי ענייניו, ומשתדל ועוסק בתיקונם במעשה בפועל – הרי הוא (בשעת מעשה) במעמד ומצב של מדידה והגבלה, לפי ערך וביחס להמדידה וההגבלה דפרטי ענייניו שמונח ועוסק בהתיקון שלהם, כל פרט ופרט לפי ענינו.

וישנו אופן נעלה יותר – שתמורת הפשפוש במעשיו ה"ה מתעלה לדרגא ועולם נעלה יותר, להיות מונח לגמרי בתפלה ותורה כו', ובדרך ממילא ידחו ויתבטלו הענינים הבלתי־רצויים, כיון שמעט אור דוחה הרבה חושך, ועאכו"כ הרבה אור; אבל לאידך, באופן זה לא מודגש התיקון והשלימות דהענינים הפרטיים, כיון שאינו מתעסק בהם.

והשלימות האמיתית היא בחיבור ב' המעלות גם יחד – שהחשבון־צדק התיקון והשלימות דהענינים הפרטיים ע"י ההתעסקות בהם, היא, מתוך תנועה של התעלות לדרגא נעלית יותר, להמשיכה ולגלותה בהמדידה וההגבלה דכל פרט ופרט לפי ענינו, שיהי' באופן המתאים לדרגא העליונה – ע"ד ובדוגמת

60) ובאופן ד"ויקהל משה", "עשה לך קהלות גדולות כו' בכל שבת ושבת" (יל"ש ר"פ ויקהל).
61) ויש לומר, שהטעם שעיקר החיוב דהכנסת אורחים הוא ביו"ט יותר מאשר בשבת (ראה תו"א ר"פ חיי"ש. ובכ"מ), הוא, לפי שהכנסת אורחים ביום השבת היא באופן שהאורח אינו מרגיש את עצמו כ"אורח", אלא בשוה לבעל הבית, מצד גודל האהבה והאחדות שביניהם.

ובהתאם להמשכה והגילוי דשם הוי' בשם אלקים, שנעשית בעבודה בפועל[62] בפרשת נח.

ויש להוסיף, שענין זה נוגע גם לשלילת רגש של צער ומרירות כתוצאה מהחשבון־צדק (כשרואה שיש ענינים הצריכים תיקון) – כיון שנרגש אצלו בעיקר (לא החסרון שבענינים הפרטיים, אלא) תנועת ההתעלות לדרגא נעלית יותר, להמשיכה ולגלותה בענייניו הפרטיים, ובעומק יותר, שנרגש אצלו שכוונת הירידה למעמד ומצב הדורש תיקון היא בשביל השלימות שנעשית ע"י התשובה, שמתגלה בפועל[63] תוקף ההתקשרות של יהודי עם הקב"ה גם בהיותו במצב ירוד, ע"ד ובדוגמת השלימות דשם הוי' כשנמשך ומתגלה בפועל גם ב(הצמצום והירידה ב)שם אלקים, ולכן, נעשה החשבון־צדק והתשובה מתוך רגש של שמחה[64] ותענוג[65].

62) לאחרי וע"י הנתינת־כח (בכח) דשבת שובה ("שובה ישראל עד הוי' אלקיך") ודיוה"כ* (שבסיומו מכריזים "הוי' הוא האלקים" ז"פ).
63) משא"כ בצדיק ה"ז בכח ולא בפועל.
64) להעיר, שחג הסוכות, "זמן שמחתנו", נקרא "ראשון לחשבון עונות" (ויק"ר פ"ל, ז. טואו"ח סתקפ"א), דיש לומר, שבזה מרומז גם שהחשבון צ"ל מתוך שמחה (וראה הערה הבאה).
65) ויש לומר, שענין זה מודגש בהחשבון־צדק והתשובה שבשבת פרשת נח יותר מאשר בהחשבון־צדק והתשובה דאלול ותשרי.
ומהטעמים לזה – בפשטות – שהחשבון־צדק

*) וגם בשמע"צ ושמח"ת (הקליטה דכל עניני חג הסוכות שבו מתגלים עניני ר"ה ויוה"כ), שלפני הקפות מכריזים הפסוק "אתה הראת לדעת כי הוי' הוא האלקים", וג' פעמים (כמנהג חב"ד), בכל ג' הפעמים דהקפות, בליל שמע"צ, בליל וביום שמח"ת.

ח. וענין זה מודגש גם באופן העבודה דיום השבת – התוכן של (פרשת) נח, מנוחה ושביתה דיום השבת:

ענינו של יום השבת – כמ"ש[66] „ויום השביעי שבת להוי' אלקיך", שנמשך ומתגלה שם הוי' בשם אלקים, וכמבואר בדרושי חסידות[67] בפירוש הכתוב[2] „ויכל אלקים ביום השביעי", ש„כלתה בחי' ומדרגת מדת הצמצום וההסתר דשם אלקים ונמשך התגלות שם הוי', שבת להוי'".

וענין זה מודגש גם בהתשובה דיום השבת, „שבת אותיות תשב"[68] – שהתשובה דשבת היא תשובה עילאה[68] שהיא בשמחה רבה[69], כיון שאינה באופן של התעסקות עם שלילת ותיקון הענינים הבלתי־רצויים (תשובה תתאה שזמנה לפני יום השבת), אלא באופן של התעלות לדרגא נעלית יותר[70], ע"י ההתעסקות בלימוד התורה[71] (נגלה דתורה ובמיוחד פנימיות התורה[72]) בתכלית השלימות, באופן של „אתדבקות רוחא ברוחא"[73], ב„יחוד נפלא שאין יחוד כמוהו"[74], ויתירה מזה, שכל מציאותו בטלה ומכוסה לגמרי בתורה, ע"ד ובדוגמת המעמד ומצב דלעתיד לבוא (ששייך ליום השבת, „ליום שכולו שבת ומנוחה לחיי העולמים"[75]), כמ"ש הרמב"ם בסיום וחותם ספרו[76] ש„באותו הזמן" יהי' לימוד התורה באופן ד„כמים („אין[77] מים אלא תורה"[78]) לים מכסים".

ויש להוסיף, שבשבת פרשת נח מודגשת ביותר התשובה בשמחה[79] – כיון שבאים זה־עתה מחודש תשרי, ה„מרובה במועדות"[80], שאין אומרים תחנון (מערב יוה"כ) עד סיומו של החודש[81], וכשמתחילים לומר תחנון בחודש מר־

דאלול ותשרי, להיותו בסיום העבודה בפועל דכל השנה, עיקרו תיקון העבר (אף שהוא גם הכנה לשנה הבאה), משא"כ החשבון־צדק שבשבת פרשת נח, להיותו בסיום העבודה בפועל של השבוע הראשון שכולל (בכח) השבועות דכל השנה, עיקרו קבלה על להבא בנוגע לעבודה בפועל שתהי' במשך השבועות הבאים.

66) יתרו כ, יו"ד.

67) לקו"ת בהר מב, ג. בלק עב, א. ובכ"מ.

68) תניא אגה"ת ספ"י.

69) שם ספי"א.

70) ראה לקו"ת בלק שם: „בחול . . שם אלקים . . מסתיר . . לכן צ"ל הצעקה בתפלה לצאת מן ההסתר . . אבל בשבת כתיב ויכל אלקים . . יוצאים מבחי' ההסתר . . אין שייך צעקה, רק אדרבה, ההתענגות בה' מן הגילוי שמתגלה בשבת".

71) „תשובה עילאה היא דיתעסק באורייתא בדחילו ורחימו" (שם ספ"ח).

72) להעיר מהנהגת האריז"ל ש„הי' מעיין ו' דרכים בהלכה כנגד ו' ימי המעשה, וא' ע"ד הסוד כנגד יום השבת" (טעמי המצוות להרח"ו פ' ואתחנן), שמזה מובן, שבימי המעשה הי' עיקר לימודו בנגלה, וביום השבת הי' עיקר לימודו בנסתר. וראה אג"ק אדמו"ר מהר"ש (ע' כו): „ביום הש"ק ב' שלישים בנסתר ושליש בנגלה".

73) שם רפ"י.

74) תניא פ"ה.

75) תמיד בסופה.

76) ובהדגשה יתירה – בבואנו זה־עתה מסיום מחזור שמיני (והתחלת מחזור תשיעי) דלימוד הרמב"ם ע"י רבים מישראל.

77) ב"ק יז, א. וש"נ.

78) להעיר משיעור היומי ברמב"ם (הל' ת"ת פ"ג ה"ט) – „דברי תורה נמשלו כמים".

79) וגם השלימות דלימוד התורה שבתשובה עילאה („כמים לים מכסים") מודגשת בפרשת נח – כיון שענין המבול למעליותא (כפי שהוא בתורה) מורה על השלימות ד„כמים לים מכסים" (נתבאר בארוכה בלקו"ש ח"ל ע' 19 ואילך).

80) שו"ע אדה"ז או"ח סתצ"ב ס"ב.

81) השלמה לשו"ע אדה"ז (להר"נ מדובראוונא) סקל"א ס"ח.

ובפשטות – שתיכף ומיד מתקיים הציווי שקורין תיכף בזמן המנחה: „לך לך גו' אל הארץ אשר אראך", לארצנו הקדושה, כיון ש„לזרעך נתתי את הארץ הזאת מנהר מצרים עד הנהר הגדול נהר פרת את הקיני ואת הקניזי ואת הקדמוני וגו'"[123], ארץ עשר אומות[124], ובארצנו הקדושה עצמה – „הלוך ונסוע הנגבה"[125], „לצד ירושלים . . הר המורי'"[126], ושם גופא – „אל מקום המזבח"[127], ש„מקומו מכוון ביותר"[128].

„ושם נעשה לפניך . . כמצות רצונך", כולל גם השלימות דקידוש לבנה באופן שמקבלים פני שכינה – „יראה אל אלקים בציון"[129], ויתירה מזה, „יראה גו' אל פני האדון הוי'"[130], כולל גם היחוד דשם הוי' ושם אלקים שמודגש בקידוש לבנה (כנ"ל סי"א), „הוי' הוא האלקים", ובעילוי אחר עילוי, ז"פ „הוי' הוא האלקים" שאומרים בנעילת יוהכ"פ (לאחרי אמירת „שמע ישראל הוי' אלקינו הוי' אחד" פ"א, ו„ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד" ג"פ) – (כ"ק אדמו"ר שליט"א הכריז בניגון המקובל:) הוי' הוא האלקים, הוי' הוא האלקים, הוי' הוא האלקים, הוי' הוא האלקים, הוי' הוא האלקים, הוי' הוא האלקים, לשנה הבאה בירושלים!

---

123) טו, יח־יט.

124) פרש"י עה"פ.

125) יב, ט.

126) פרש"י עה"פ.

127) יג, ד.

128) רמב"ם הל' ביהב"ח רפ"ב. – ושם: „והוא המקום שבנה בו נח כשיצא מן התיבה" (שבזה מודגשת השייכות לפרשת נח).

129) תהלים פד, ח.

130) משפטים כג, יז.

חשון (לאחרי ר"ח) אין רגילים עדיין באמירת תחנון (ובעומק יותר – שנמשכת עדיין השפעת המועדים[82]), ולכן, מודגשת יותר השמחה שבעבודת התשובה (גם בתשובה תתאה שלפני השבת).

ט. והדגשה יתירה בכהנ"ל – בנוגע לחשבון־צדק בשבת פרשת נח בשנה זו:

ובהקדמה – שכיון שהעיד כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו שכבר סיימו כל ענייני העבודה, כולל גם צחצוח הכפתורים, ועומדים מוכנים („עמדו הכן כולכם") לקבל פני משיח צדקנו, הרי, מסקנת החשבון־צדק (חשבון־צדק דייקא, חשבון אמיתי) שעושים בימינו אלו, היא, שתיכף ומיד ממש צריכה לבוא הגאולה האמיתית והשלימה בפועל ממש!

ובפרטיות יותר:

גם כשידע איניש בנפשי' מעמדו ומצבו שיש אצלו ענינים הצריכים תיקון, אין זה בסתירה ח"ו לעדותו של נשיא דורנו שכבר נשלמה העבודה ועומדים מוכנים לקבל פני משיח צדקנו, כי, העבודה דכלל בנ"י במשך כל הדורות שצריכה להיות בזמן הגלות כדי לבוא להשלימות דהגאולה (שתלוי' „במעשינו ועבודתינו (ד)כל זמן משך הגלות"[83] – נסתיימה ונשלמה, ואין ביאור והסבר כלל על עיכוב הגאולה, ולכן, גם אם חסר בעבודתו של הפרט במשך הזמן שמתעכבת הגאולה מאיזו סיבה שתהי', ה"ז ענין פרטי שבודאי צריך לתקנו ולהשלימו, אבל, אין זה גורע ח"ו בגמר ושלימות „מעשינו ועבודתינו" דכלל ישראל שעומדים מוכנים להגאולה, וכיון שכן, גם התיקון והשלימות דהפרט היא בנקל יותר, ומתוך שמחה, בידעו שתיכף ומיד ממש באה הגאולה האמיתית והשלימה.

ובסגנון אחר: כללות בנ"י שהם „קומה אחת שלימה"[84] נמצאים במעמד ומצב דאדם שלם בכל רמ"ח אבריו ושס"ה גידיו, הן ברוחניות (רמ"ח מ"ע ושס"ה מל"ת) והן בגשמיות, והחסרון דהפרט הוא כמו מיחוש או חולי קל וחיצוני באבר פרטי שתיקונו ע"י רפואה קלה ומהירה, כמ"ש[85] „ורפא ירפא", „שניתנה רשות (וכח) לרופא לרפאות"[86], כולל ובמיוחד הרפואה שע"י התשובה („גדולה תשובה שמביאה רפואה לעולם"[87]), ועד לשלימות הרפואה שהיא (לא רק מכאן ולהבא, אלא) עוקרת את החולי מלמפרע[88].

ואם הדברים אמורים בזמנו של כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו בחיים חיותו בעלמא דין, על אחת כמה וכמה לאחרי שעברו כמה עשיריות שנים, יותר מארבעים שנה ש„נתן ה' לכם לב לדעת ועינים לראות ואזנים לשמוע"[89].

ועאכו"כ בשנה זו – ה'תשנ"ב – שהר"ת שלה (לאחרי ובהוספה לשנה שלפני', ה'תנש"א, הי' תהא שנת נפלאות בה", אראנו) „הי' תהא שנת נפלאות בה", ו„נפלאות בכל", „בכל מכל כל"[90]

82) ובפרט לפני ז' מרחשון – ש„הי' דומה להם כאילו הם עדיין בארץ ישראל עסוקים בעניני הרגל" (ש"ך חו"מ סמ"ג סקמ"ז).

83) תניא רפל"ז.

84) לקו"ת ר"פ נצבים. ובכ"מ.

85) משפטים כא, יט.

86) ברכות ס, סע"א. וש"נ.

87) יומא פו, סע"א.

88) ראה צפע"נ לרמב"ם הל' תשובה פ"ב ה"ב. ועוד.

89) תבוא כט, ג.

90) ראה ב"ב טז, סע"ב ואילך.

להגאולה האמיתית והשלימה (חידוש הלבנה), שהכוונה בזה היא לעשות לו ית' דירה בתחתונים, שגם בעולם התחתון שאין תחתון ממנו בענין הסתר אורו ית', מצד בריאתו ע"י שם אלקים (ע"ד מיעוט ופגימת הלבנה), יומשך ויתגלה אורו ית', שם הוי', שהוא שם העצם, שנעשה דירה לו ית', דירה לעצמותו[114], ועי"ז נעשה „נייחא דרוחא", כיון שנשלם רצונו של הקב"ה שנתאווה להיות לו דירה בתחתונים (כנ"ל ס"ב).

יב. עפ"ז מובן, שכשעושים חשבון־צדק בסיומו של השבוע הראשון לעבודה בעולם בשנת ה'תשנ"ב, „הי' תהא שנת נפלאות בה", ובאים למסקנא שאין הדבר תלוי אלא במשיח צדקנו עצמו (כנ"ל ס"ט) – צריך הדבר להתבטא בתוספת זהירות והידור בקידוש לבנה, „שהם עתידים להתחדש כמותה", בגאולה האמיתית והשלימה ע"י דוד מלכא משיחא, „דוד מלך ישראל חי וקיים".

ובפרטיות יותר:

לכל לראש – להזהר ולהשתדל יותר בקידוש לבנה, בבגדים חשובים ונאים, ברחוב וברוב עם הדרת מלך[115], גם באותם מקומות שעד עתה לא הקפידו על זה (לפי שדרים בין הגוים[116]), כולל גם הזהירות בנוגע להזמן דקידוש לבנה – שמצינו בזה חילוקי מנהגים: אחר ג' ימים למולד[117], אחר ז' ימים למולד[118], ובמוצאי שבת[119], „אם ליל מוצאי שבת הוא קודם י' בחודש . . אבל אם הוא אח"כ[120] אין ממתינין עד מוצאי שבת, שמא יהיו ב' לילות או ג' או ד' עננים ולא יראו הלבנה ויעבור הזמן"[121], ובפרט במדינות שרגיל יותר שהשמים מכוסים בעננים, ובפרט בימות החורף[122] – ונהרא נהרא ופשטי', ובכל מקום ומקום לפי ענינו (ובמקום שיש שאלה וספק יעשו כהוראת רב מורה־הוראה שעל אתר).

ועוד ועיקר – קידוש לבנה מתוך כוונה מיוחדת למהר ולזרז ולפעול תיכף ומיד ביאת דוד מלכא משיחא, ע"י ההוספה בדרישה ובקשה על הגאולה, כסיום וחותם קידוש לבנה: „ובקשו את ה' אלקיהם ואת דוד מלכם אמן".

יג. ויה"ר שעוד לפני קידוש הלבנה דחודש מרחשון – ובפרט בשנה זו שכיון שחשון וכסלו שניהם מלאים, ישנם שלשה חדשים שלמים (תשרי חשון כסלו) בהמשך אחד, שעי"ז נעשית „חזקה" בהתחלת השנה על שלימות החדשים, שרומזת על השלימות דבנ"י ש„עתידים להתחדש כמותה" – „יתקיים בנו מקרא שכתוב ובקשו את ה' אלקיהם ואת דוד מלכם אמן", ביאת דוד מלכא משיחא תיכף ומיד ממש.

114) ראה סה"מ מלוקט ח"ב ע' רמא. וש"נ.

115) פרטי הדינים דקידוש לבנה – ראה בטושו"ע או"ח סתכ"ו, ובנ"כ שם.

116) ראה מג"א שם סק"ד.

117) ראה ט"ז שם סק"ג.

118) שו"ע שם ס"ד. ובסידור אדה"ז „עפ"י הקבלה אין לקדש הלבנה עד אחר ז' ימים למולד" (וראה באריכות הגהות כ"ק אדמו"ר (בסידור תורה אור רמה, א־ב. ובסידור עם דא"ח שכא, א־ב). שער הכולל פל"ג ס"ב. וש"נ).

119) שו"ע שם ס"ב.

120) כמו בחודש זה, שמוצאי שבת (שלאחר ז' ימים למולד*) הוא ביום י"א בחודש.

121) רמ"א שם.

122) ראה הגהות כ"ק אדמו"ר ושער הכולל שם, שמטעם זה לא הי' הצ"צ מקפיד (בימות החורף) להמתין עד אחר ז' ימים. אבל פשוט שחילוק בזה באם דרים במדינה ש(כו"כ מ)חדשי החורף אינם מעוננים.

*) ואולי אם אין מקפידים על זה ומברכים אחר ג' ימים (ראה גם הערה 122) – יכולים לברך במוצאי שבת זה, שהוא יום ד' בחודש.

(בגימטריא „קבץ"[91]), שכולל כל הענינים כולם[92] (נוסף לכך שהאות ב' היא אות השימוש לכל הענינים), ולכל לראש ובעיקר ה„נפלאות" דהגאולה האמיתית והשלימה, „כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות"[93].

ובפרט לאחרי שכבר נשלם החודש הראשון של השנה, „תשרי", אותיות „רשית"[94], שכולל כל השנה כולה, ועומדים ביום השבת הראשון לשלימות העבודה בעולם, שבו מודגש כללות ענין השבת שקשור עם הגאולה, ובפרט יום השבת לאחרי חצות, הזמן דסעודה שלישית הקשורה עם יעקב, שלישי שבאבות, כנגד גאולה השלישית וביהמ"ק השלישי[95] („ביום השלישי יקימנו ונחי' לפניו"[96]), ומתכוננים להקריאה בתורה: „לך לך גו' אל הארץ אשר אראך", ציווי ונתינת־כח לכאו"א מישראל ולכלל ישראל (ע"י אברהם, היהודי הראשון, „אחד הי' אברהם"[97]) ללכת מהגלות אל הגאולה, ובאופן של הליכה כפולה („לך לך"[98]) שרומז גם על מהירות ההליכה, שהשלימות בזה היא באופן ד„ארו[99] עם

91) ראה חידושי חת"ס שם.

92) כולל גם הפיכת הענינים הבלתי־רצויים שנרמזים בתיבת „כל" (ראה המשך תער"ב ח"א פ"צ) – ע"י ה(חשבון־צדק וה)תשובה.

93) מיכה ז, טו.

94) כנ"ל הערה 43.

95) ראה לקו"ש חט"ו ע' 231. וש"נ.

96) הושע ו, ב ובמפרשים.

97) יחזקאל לג, כד.

98) להעיר מהשייכות דכפל לגאולה, כדרשת חז"ל (יל"ש ר"פ לך לך. ועוד) „חמש אותיות נכפלו וכולן לשון גאולה" (וראה ד"ה לך לך תרכ"ז. תר"ל. ועוד). – ועפ"ז י"ל שגם הכפל ד„נח נח" (ששייך גם להכפל דשבת, כנ"ל הערה 3) רומז על הגאולה.

99) דניאל ז, יג.

ענני שמיא"[100] – הרי בודאי ובודאי שכבר כלו כל הקיצין, וכבר עשו תשובה, ועכשיו אין הדבר תלוי אלא במשיח צדקנו עצמו!

*

י. בהמשך להמדובר לעיל אודות חשבון־צדק, ובמיוחד בקשר ובשייכות להגאולה – יש לעורר ע"ד הוספה בזהירות והידור בקידוש לבנה, ששייך ביותר לתוכן הענינים האמורים לעיל, כדלקמן.

ובהקדמה:

קיום העולם באופן ש„יום ולילה לא ישבותו" (לאחרי המבול[101]) תלוי במהלך החמה והלבנה, שמהלכים בקביעות

100) ויש לבאר הדיוק ד„ענני שמיא" – שאף שהעננים באים מן הארץ („ואד יעלה מן הארץ"), מ"מ, נעשים „ענני שמיא", ע"ד ובדוגמת ענין ה„קשת", שנעשה מהשתקפות קרני השמש בעננים (כנ"ל ס"ד). – ולהעיר מהשייכות ד„קשת" להגאולה, כדאיתא בזהר (פרשתנו עב, ב) „כד יפקון ישראל מן גלותא זמינא האי קשת לאתקשטא . . בגווני נהירין* . . וכדין צפי לי' למשיח, מנלן, דכתיב וראיתי' לזכור ברית עולם . . ידכר קב"ה להאי ברית דאיהו בגלותא ויקים לה מעפרא, ההי"ד ובקשו את ה' אלקיהם ואת דוד מלכם"** (וראה ד"ה את קשתי נתתי בענן תרנ"ד).

101) משא"כ קודם המבול שהי' יכול להיות הפסק ושינוי, כבזמן המבול, ש„לא שמשו המזלות ולא ניכר בין יום ובין לילה" (פרש"י עה"פ).

*) ומ"ש „לדרת עולם", „נכתב חסר, שיש דורות שלא הוצרכו לאות לפי שצדיקים גמורים היו" (פרש"י ט, יב) – קאי על קשת ע"ד הרגיל שהיא סימן ש„לא יהי' עוד מבול" (כפשטות הכתוב), ובלשון הזהר „דאתחזייא בגווני חשוכין מתחזיא לדוכרנא דלא ייתי מבול".

**) ומסיים, „ודא הוא דכתיב (בהפטרה דפרשת נח) אשר נשבעתי מעבור מי נח עוד על הארץ כן נשבעתי מקצוף עליך ומגער בך".

ובתמידיות כפי שקבע הקב"ה בתחלת בריאתם, כמ"ש[102] „יהי מאורות ברקיע השמים להבדיל בין היום ובין הלילה . . ולמועדים[103] ולימים ושנים", וכפי שאומרים בברכת קידוש לבנה: „חוק וזמן נתן להם שלא ישנו את תפקידם"[104], „חוק הוא דבר קבוע לשמש ביום ולירח בלילה, וזמן נתן להם דהיינו זמן סיבוב גלגל הלבנה בכ"ט י"ב תשצ"ג, וסיבוב גלגל החמה בשס"ה יום ורביע"[105], כולל ובמיוחד הסדר הקבוע דחידוש הלבנה, שאינה במילואה כל ימי החודש, אלא באמצע החודש, והולכת ומתמעטת עד שנעלמת לגמרי, ואח"כ חוזרת ומתחדשת – שעל זה מברכים הברכה המיוחדת דקידוש החודש.

וביאור גודל העילוי דקידוש לבנה, כמארז"ל[104] „כל המברך על החודש בזמנו כאילו מקבל פני שכינה", וכמו שאומרים בברכת קידוש הלבנה „אלמלי לא זכו ישראל אלא להקביל פני אביהם שבשמים פעם אחת בחודש דים . . הלכך נימרינהו מעומד" – „לפי שישראל בגלותן אינן זוכין לראות פני שכינה ורחוקה מקבלתה, אבל חידוש הלבנה הוא סימן לישראל שהם עתידים להתחדש כמותה לפאר ליוצרם בקיבול פני שכינה . . ולזה כשאנו מברכין על החודש בזמנו שהוא סימן שאנו עתידין להתחדש כמותה, הרי אנו כאילו מקבלין פני השכינה"[105]. וזהו גם מהטעמים שאומרים בקידוש לבנה „דוד מלך ישראל חי וקיים"[106], „שמלכותו נמשל ללבנה"[107], ועתיד להתחדש כמותה, וכנסת ישראל תחזור להתדבק בבעלה שהוא הקב"ה דוגמת הלבנה המתחדשת עם החמה, שנאמר[108] שמש ומגן ה', ולכן עושין שמחות רקודין בקידוש החודש דוגמת שמחת נישואין"[109].

יא. ובעומק יותר – בסגנון דתורת הקבלה והחסידות[110]:

לבנה – קאי על ספירת המלכות, ש„לית לה מגרמה כלום"[111], ומקבלת אורה מהחמה, בחי' ז"א, „שמש הוי'", שממנו נמשך הגילוי בשם אלקים, „שמש ומגן הוי' אלקים". ועפ"ז, השינויים באור הלבנה באופן קבלת אור החמה מורים על אופן ההמשכה והגילוי דשם הוי' בשם אלקים, ולעתיד לבוא, שתתמלא פגימת הלבנה, ולא יהי' בה שום מיעוט ויהי' אור הלבנה כאור החמה[112], יהי' שלימות היחוד[113] והגילוי דשם הוי' בשם אלקים, „הוי' הוא האלקים".

ויש לומר, שב„קידוש לבנה" (לאחרי שהולכת ומתמעטת וחוזרת ומתחדשת) נרמז כללות מעשינו ועבודתינו כל זמן משך הגלות (מיעוט הלבנה) שעי"ז באים

102) בראשית א, יד.

103) שעתידים ישראל להצטוות על המועדות והם נמנים למולד הלבנה (פרש"י עה"פ).

104) סנהדרין מב, א.

105) חדא"ג מהרש"א שם.

106) ר"ה כה, א.

107) „נמשל כלבנה שנאמר בו כסאו כשמש נגדי כירח יכון עולם" (פרש"י שם).

108) תהלים פד, יב.

109) רמ"א או"ח סתכ"ו ס"ב.

110) ראה שעה"ת לאדהאמ"צ ח"ב (חינוך) כו, סע"ב ואילך. ועוד.

111) זהר ח"א לג, ב. רמט, ב. ח"ב רטו, א. ועוד.

112) כמ"ש בברכת קידוש לבנה.

113) ראה לקוטי לוי"צ לזח"ג ע' שלג: „הג"פ שלום עליכם שאומרים בקידוש לבנה, א' התקשרות המשפיע ז"א אל המקבל מל' מלמעלה למטה, ב' התקשרות המקבל מל' אל המשפיע ז"א מלמטה למעלה, ג' חיבור ב' הבחי' יחדיו, כמ"ש בלקו"ת סוד"ה ושמתי כדכד דרוה"ר ע"ש".